

GIBERT, Quim. *Qui estima la llengua, la fa servir: els catalans i l'ús del català*. Barcelona: Barcanova, 2013, 217 p. (col·lecció Tornaveu). ISBN 978-84-489-3022-6.

Joan Tudela*

De llibres sobre la nostra llengua, escrits en la nostra llengua, n'hi ha per donar i per vendre. És el nostre debat de mai no acabar. Podríem definir el que ara comentem, de bon començament, a partir de l'autor, del títol, del subtítol i del gènere.

Les primeres paraules del prologuista, Francesc Serés, són aquestes: «El llibre que teniu a les mans parla del català i l'escriu un català d'Arenys de Mar a Fraga». I sí. Quim Gibert és, efectivament, un català de soca-rel i és des de Fraga que s'adreça als parlants de tota la nostra àrea idiomàtica. A més a més, com que el llibre no ens fa saber només les idees de l'autor sobre el fet lingüístic, sinó també tot de vivències personals seves, ens queda clar que Quim Gibert milita de pensament, paraula i obra a favor de la plenitud de la llengua catalana. El llibre té un caràcter inequívocament militant.

Un caràcter que reflecteix clarament el títol, manllevat de Francesc Ferrer i Gironès, *Qui estima la llengua, la fa servir*, un títol que és una consigna, en el bon sentit de la paraula; el subtítol, en canvi, *els catalans i l'ús del català*, delimita de forma precisa el contingut temàtic de l'obra.

En teoria. Perquè, un cop que hem llegit les 217 planes del llibre, fem una constatació ben curiosa. Si hi suprimíssim tot el contingut pròpiament lingüístic, encara en restaria un llibre gruixut... i encara tindria sentit. És així com arribem a descobrir l'autèntic gènere del llibre que ha escrit Quim Gibert. Val a dir que ni l'autor ni el prologuista en cap moment no confessen el gènere de l'obra... potser perquè no en són conscients, potser perquè es tracta d'un gènere que, tot i ser digníssim, és injustament menyspreat entre la majoria de la gent, diguem-ne, intel·lectual. Ras i curt: és un llibre d'autoajuda.

Els capítols, l'ordre dels quals és intercanviable, mantenen una mateixa estructura narrativa, que comença amb un petit relat. Un dels que arriba més al cor i alhora al cap és el relat sioux que reproduïm tot seguit:

Vora el foc l'ancià cabdill feia estona que conversava amb els néts mentre el capvespre s'esllanguia i deixava pas a la foscor. Entre les copioses reflexions d'aquell savi, els va dir: Un gran combat entre dos llops es desferma en el meu interior. Un dels llops és la malícia, el temor, la gelosia, la ràbia, l'arrogància, la ignomínia, la falsedat, l'ofuscació... L'altre llop és la generositat, la paciència, la serenor, l'honradesa, la joia, l'esforç, la confiança, el seny... El mateix combat s'esdevé en el vostre interior i el de tots els mortals. Els vaillets van restar pensatius. Un llarg silenci s'apoderà de l'ambient. Fins que una pregunta de la mainada va irrompre en la negra nit: Quin dels dos llops aconseguirà vèncer? L'avi, sense vacil·lar, va respondre: S'imposarà de totes totes el llop que tu més alimentis.

Una història molt bonica, oi? Podem aplicar-ne la conclusió a qualsevol causa justa. A la necessitat d'enfortir la vitalitat de la nostra llengua, tal com fa l'autor, o qualsevol altra del miler de causes justes de la nostra època...

Tot el llibre és una mica així. Relats, anècdotes personals, fets memorables, citacions ben triades i algunes –poques– idees lingüístiques, amanit tot plegat amb una escriptura amable i amena: un llarg relat en què l'autor ens convida a compartir la seva filosofia de la vida i ens encoratja tothora a estimar la llengua i, per tant, a fer-la servir.

*Joan Tudela, escriptor, periodista i professor, soci de transFormació.

Citació recomanada: TUDELA, Joan. «GIBERT, Quim. *Qui estima la llengua, la fa servir: els catalans i l'ús del català*. Barcelona: Barcanova, 2013, 217 p. (col·lecció Tornaveu). ISBN 978-84-489-3022-6», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 61, 2014, p. 250-251, DOI: [10.2436/20.8030.02.69](https://doi.org/10.2436/20.8030.02.69).

Vet aquí –comentats– alguns dels continguts de l'obra de Quim Gibert, continguts –interessants– que són meitat discurs lingüístic, meitat observació sociolingüística.

«La degradació del territori és directament proporcional a la degradació de la llengua territorial, sobretot quan aquesta és una llengua minoritzada.» Tot i que l'autor no ho explicita, el que diu és ben bé la crònica dels anys d'hegemonia política del PP al País Valencià.

«Ser catalans i internacionalistes és absolutament compatible.» Certament.

«No és un símptoma de desarmament emocional, cap a les nostres coses, que els catalanoparlants es passin a l'espanyol a la primera de canvi?» Aquesta és veritablement la qüestió clau per mantenir la vitalitat del català en les relacions interpersonals, el més important de tots els àmbits d'ús.

«És probable que la carta magna espanyola actual sigui una bona constitució per als qui són castellanoparlants; però no pas per als qui som catalanoparlants.» Amb la interpretació que n'ha fet el poder polític i el poder judicial del Regne d'Espanya, no és que sigui probable, sinó que és segur que és una mala constitució per a nosaltres.

«El no reconeixement per part d'Aragó i d'Espanya del català com a llengua oficial de la Franja de Ponent confirma que l'espanyol és una democràcia de baixa intensitat, que perjudica seriosament la salut de la nostra llengua.» Això ho va escriure l'autor abans del LAPAO... Segurament, ara escriuria: és una democràcia de baixíssima qualitat, que vol acabar amb la vida de la nostra llengua.

«El govern de París va promocionar durant molts anys a la Catalunya del Nord, per mitjà de les escoles, les consignes *Soyez propre, parlez français* i *Il est défendu de parler catalan et de cracher a terre*. En el primer lema, França posava al mateix nivell el fet de ser net amb el de parlar francès. I en el segon, equiparava parlar català amb el fet d'escopir.» No calen més comentaris.

«D'un temps ençà he contemplat desencaixat que hi ha alumnes, tant catalanoparlants com castellanoparlants, que escarneixen els catalanoparlants que tenen un accent molt marcat, fet que negativitza els sons genuïns del català entre les noves generacions.» És una observació, fruit de l'experiència de l'autor com a professor d'institut, de la màxima importància i d'allò més preocupant.

«No immutar-se davant la progressiva castellanització dels Països Catalans és un posicionament als antípodes de qualsevol gest solidari, mot etimològicament emparentat amb el terme sòlid.» És evident que l'autor no és pas dels qui no s'immuten davant del present i el futur de la nostra llengua.

Quim Gibert predica i practica la força de l'optimisme militant a favor de la vitalitat del català. Se'n sortirà? Ens en sortirem? El futur no està escrit enlloc: l'escrivim cada dia entre tots nosaltres.